

Ergenlerin Öz-Şefkat ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Üzerinde Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumunun Etkisinin İncelenmesi*

Examining the Effect of Perceived Helicopter Parenting on Adolescents' Self-Compassion and Psychological Resilience Levels

Sevda DOĞAN¹, Doç. Dr. Hatice YALÇIN²

Öz

Bu araştırma ergenlerin öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde algılanan helikopter ebeveyn tutumunun aracı rolünü incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumu Ölçeği”, “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği” ve “Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu” uygulanarak elde edilmiştir. Çalışma grubuna 445 ergen dahil edilmiştir. Verilerin analizinde; ergenlerin öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde algılanan helikopter ebeveyn tutumunun, cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını incelemek için *t* testi yapılmıştır. Anne ve babaların helikopter ebeveynlik tutumu düzeyleri, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinde, demografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını incelemek için tek yönlü ANOVA yürütülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; erkeklerde algılanan helikopter ebeveynlik düzeyi, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeyi kızlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Doğum sırası, çocukların annelerinden algılanan helikopter ebeveynlik düzeyini etkilemektedir. İlk doğan ve ikinci doğan çocuklar tarafından algılanan helikopter ebeveyn tutumu, sonra doğanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. İlkokul mezunu olan anne ve babaların çocuklarının psikolojik sağlamlık düzeyleri daha yüksektir. İlkokul mezunu olan babaların çocuklarının psikolojik sağlamlık düzeyleri, lise mezunu olan babaların çocuklarından anlamlı olarak daha yüksektir. Psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat arasında orta düzeyde ve pozitif bir ilişki vardır. Çalışmadan elde edilen sonuçların ergenlerde psikolojik sağlamlık, öz-şefkat becerilerinin desteklenmesine ve helikopter ebeveyn tutumlarıyla ilişkili gelişimsel destek uygulamalarına yararı olacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, öz-şefkat, psikolojik sağlamlık, helikopter ebeveyn tutumu.

Makale Türü: Araştırma

Abstract

This study was conducted to examine the mediating role of perceived helicopter parenting on adolescents' self-compassion and psychological resilience levels. The research was carried out using the relational survey model. Data were obtained through the administration of the “Personal Information Form,” the “Perceived Helicopter Parenting Scale,” the “Brief Psychological Resilience Scale,” and the “Self-Compassion Scale – Short Form.” The study group consisted of 445 adolescents. In the data analysis, an independent samples *t*-test was conducted to determine whether perceived helicopter parenting, self-compassion, and psychological resilience levels of adolescents differed significantly between genders. A one-way ANOVA was performed to examine whether mothers' and fathers' helicopter parenting levels, as

*Bu çalışma, “Ergenlerin Öz-Şefkat ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerine Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumunun Etkisinin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinin bir bölümünden oluşmaktadır

¹ Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Afyonkarahisar, e-posta: melek_sevda32@hotmail.com

²Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü e-posta: hatice.yalcin@kstu.edu.tr

Atf için (to cite): Doğan, S. ve Yalçın, H. (2025). Ergenlerin öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde algılanan helikopter ebeveyn tutumunun etkisinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(4), 1471-1489.

well as adolescents' psychological resilience and self-compassion levels, differed significantly according to demographic variables. According to the findings, males had significantly higher perceived helicopter parenting, psychological resilience, and self-compassion levels compared to females. Birth order affected the perceived helicopter parenting level from mothers; first-born and second-born children reported significantly higher perceived helicopter parenting compared to later-born children. The children of mothers and fathers who were primary school graduates had higher psychological resilience levels. The children of fathers who were primary school graduates had significantly higher psychological resilience levels compared to the children of fathers who were high school graduates. There was a moderate and positive relationship between psychological resilience and self-compassion. The results of this study are expected to contribute to supporting adolescents' psychological resilience and self-compassion skills and to the development of interventions addressing helicopter parenting attitudes..

Keywords: Adolescence, self-compassion, resilience, helicopter parenting

Paper Type: Research

Giriş

Günümüzde değişen toplumsal dinamikler, ebeveynlik biçimlerini yeniden şekillendirmekte ve bu durum çocukların gelişimsel süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Toplumsal yapıdaki dönüşümler, aile dinamiklerinin değişmesine ve ebeveynlik rollerinin yeniden tanımlanmasına neden olmuştur. Özellikle son yıllarda ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarında korumacı, müdahaleci ve yönlendirici eğilimlerin artması dikkat çekmektedir. Bu durum, literatürde “helikopter ebeveynlik” kavramı ile ifade edilmekte ve ebeveynin çocuğun yaşamındaki hemen her alana müdahil olması, hatalar yapmasına izin vermemesi ve riskli durumları kendi adına yönetme çabası olarak tanımlanmaktadır (LeMoyne ve Buchanan, 2011, s. 402). İlk kez 1990’lı yıllarda medya literatüründe kullanılan bu kavram, akademik yazında daha sonra sistematik olarak çalışılmaya başlanmış ve özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin ruh sağlığı ile olan ilişkisi mercek altına alınmıştır. Helikopter ebeveynliğin ergenin bireysel özerkliğini baskıladığı, öz düzenleme becerilerini körelttiği ve psikolojik dayanıklılığını azalttığı yönündeki bulgular, bu ebeveynlik biçiminin riskli yönlerine dikkat çekmektedir (Artır, 2022, s.14-17).

Ergenlik dönemi, bireyin fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminde köklü değişimlerin yaşandığı, kimlik gelişiminin ve özerklik ihtiyacının ön plana çıktığı kritik bir gelişimsel evredir. Bu dönemde birey, bir yandan çevresel uyaranlarla baş etmeye çalışırken, diğer yandan duygusal regülasyon becerilerini ve içsel kaynaklarını yapılandırma sürecindedir (Olsson vd., 2003, s. 3). Bu süreçte ebeveyn tutumları, bireyin psikososyal uyumunda önemli rol oynamaktadır. Aşırı müdahaleci ve koruyucu ebeveynlik tutumları, ergenin benlik saygısını zedeleyebildiği gibi, stresle baş etme becerilerini de sınırlayabilmektedir (Segrin vd., 2015, s. 472). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, helikopter ebeveynliğin ergenin içsel kaynaklarını ne ölçüde etkilediği ve bu etkinin uzun vadeli psikolojik sonuçları güncel bir araştırma problemi olarak ortaya çıkmıştır.

Ergenlerin gelişimsel uyumlarını değerlendirmede önemli iki yapı olan öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık, son yıllarda pozitif psikoloji alanında sıkça incelenen kavramlar arasında yer almaktadır. Öz-şefkat; bireyin yaşadığı zorluklar karşısında kendine karşı yargılayıcı olmak yerine anlayışlı, kabullenici ve destekleyici bir tutum geliştirmesini ifade eder (Yıldırım & Sarı, 2018, s. 2503). Bu kavram; öz-nezaket, ortak insanlık algısı ve bilinçli farkındalık olmak üzere üç temel bileşene sahiptir (Biehler & Naragon-Gainey, 2022, s. 844). Öz-şefkat düzeyi yüksek bireyler, yaşamın getirdiği zorluklarla daha sağlıklı başa çıkmakta, kendilerini daha gerçekçi değerlendirebilmekte ve özsaygılarını dışsal onaylara bağlı olmadan sürdürebilmektedirler (Dreisoerner vd., 2021, s. 23). Özellikle ergenlik gibi duygusal dalgalanmaların yoğun yaşandığı

dönemlerde öz-şefkatin, psikolojik esenliği artırıcı bir rol oynadığı gösterilmiştir (Epli vd., 2023, s. 2168).

Özşefkatin etkilerine benzer şekilde psikolojik sağlamlık da bireyin karşılaştığı olumsuz yaşam olayları karşısında esneklik gösterebilme, uyum sağlayabilme ve yeniden yapılanabilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Firoze & Sathar, 2018, s. 938). Psikolojik sağlamlık düzeyi yüksek bireyler, stresörler karşısında çökmeden yeniden denge kurabilmekte ve benlik bütünlüklerini sürdürebilmektedir (Khampirat, 2020, s. 3). Gelişimsel bağlamda bakıldığında, psikolojik sağlamlık bireyin içsel kaynakları kadar çevresel destek sistemlerinden de etkilenmektedir. Bu noktada, ebeveyn tutumları bireyin dayanıklılık geliştirmesinde ya destekleyici bir rol üstlenmekte ya da gelişimi engelleyici bir faktör haline gelmektedir. Aşırı korumacı ya da müdahaleci ebeveyn tutumlarının, bireyin duygusal sağlamlık geliştirmesini güçleştirdiği, ergeni kırılgan hale getirdiği ve stres karşısında yetersiz bırakabileceği yönünde bulgular mevcuttur (Avcı & Güleç, 2020, s. 164; Buchanan & LeMoyne, 2020, s. 4-7). Bu bağlamda, ergenlerin algıladığı helikopter ebeveyn tutumlarının, öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesi, hem gelişim psikolojisi hem de aile temelli müdahale programları açısından önem arz etmektedir. Ebeveyn tutumlarının çocuk ve ergen gelişimi üzerindeki etkileri uzun süredir çalışılıyor olsa da, helikopter ebeveynliğin özgül etkileri, özellikle ergenlik döneminde yeterince derinlemesine ele alınmamıştır. Bu çalışma, hem bireysel hem de ailevi düzeyde önemli çıktılar üretmeyi hedeflemekte, ergenlerin duygusal ve bilişsel gelişimlerini destekleyen sağlıklı ebeveynlik anlayışlarının geliştirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Ebeveynlik tutumları kültürel bağlamdan bağımsız düşünülemez. Kolektivist kültürel özellikler taşıyan Türkiye’de ebeveynler, çocuklarının başarısını ve güvenliğini sağlama kaygısıyla müdahaleci davranışları daha kolay içselleştirebilmektedir. Bu durum, helikopter ebeveynlik davranışlarının toplumda olumlu bir sorumluluk göstergesi olarak algılanmasına neden olabilir (LeMoyne & Buchanan, 2011, s. 399). Bu nedenle, Türkiye örnekleminde helikopter ebeveynlik olgusunun nasıl algılandığını ve bu algının ergenlerin öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeyleriyle nasıl ilişkili olduğunu anlamak, hem kültürel özgüllük hem de gelişimsel süreçler açısından önem arz etmektedir.

Araştırmanın bulguları, okul temelli rehberlik hizmetleri, aile danışmanlığı uygulamaları ve ebeveyn eğitim programları açısından işlevsel çıktılar sunabilecektir. Aynı zamanda ergenlerin gelişimsel ihtiyaçlarını dikkate alan koruyucu psikolojik danışma hizmetlerinin yapılandırılmasına da veri temelli katkılar sağlaması beklenmektedir. Ancak çalışmanın, katılımcıların yalnızca belirli yaş aralığındaki ergenlerden oluşması ve algılanan ebeveyn tutumunun ergenin öznel beyanlarına dayanması gibi sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bununla birlikte, bireyin algısının psikolojik yapıların belirlenmesindeki merkezi rolü göz önüne alındığında, bu sınırlılıklar araştırmanın değerini azaltmamaktadır. Sonuç olarak, bireyin öz-şefkat geliştirmesi ve psikolojik olarak dayanıklı bir benlik yapısı inşa etmesi, yaşam boyu süren bir zihinsel sağlık süreci açısından kritik öneme sahiptir. Bu sürecin yapı taşlarından biri olan ebeveyn tutumları, sağlıklı gelişimsel geçişlerin anahtarıdır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen bu çalışma, ergenlik döneminin kırılgan doğasına ve ebeveynlik yaklaşımlarının bu doğa üzerindeki etkisine ışık tutmayı hedeflemektedir. Bu temel bilgiler doğrultusunda; bu çalışmada ergenlerin öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde algılanan helikopter ebeveyn tutumunun etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır..

2. Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma 14-18 yaş grubundaki ortaöğretim (lise) kademesinde öğrenim gören ergenleri kapsamakta olup, ergenlerin öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeylerine algılanan helikopter

ebeveyn tutumunun aracı rolünü incelemeye yöneliktir. Çalışma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Modelde ilişki veya değişim durumunu belirlemek için helikopter ebeveyn tutumunun ergenlerin öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2.Çalışma Grubu

Çalışma kapsamında Afyonkarahisar ili merkezindeki İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören, herhangi bir özel gereksinimi bulunmayan, 14-18 yaş arasındaki ergenlerden araştırmaya katılmayı kabul eden ergenler çalışma grubuna dahil edilmiştir. Ergen bireyin 14 yaşından küçük, 18 yaşından büyük olması; ergenin fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal açıdan özel gereksiniminin bulunması ve özel bakım altında tutulması durumundaki ergenler araştırmaya dahil edilmemiştir. Bunun yanı sıra ailesinin araştırmaya katılmasına izin vermediği ergenler çalışma grubuna alınmamıştır. Araştırmanın örnekleme 'amaçlı uygun örnekleme' yoluyla seçilerek oluşturulmuş ve bu çerçevede çalışma grubu belirlenmiştir. Veri toplama sürecinin geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmak amacıyla kullanılan uygun örnekleme yöntemi, araştırmanın amacına en çok hizmet edecek katılımcıların bilinçli olarak seçilmesini temel almaktadır. Bu yöntemde örnekleme dahil edilecek bireyler, belirli özellikleri taşıdıkları ve araştırma sorularına doğrudan katkı sağlayacakları varsayımıyla seçilmektedir (Patton, 2015, s. 61-73; Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 38). Bu yönüyle, helikopter ebeveynlik algısı, öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık gibi değişkenleri inceleyen çalışmalar açısından uygun örnekleminin, araştırmanın nitelikli bulgular üretmesi adına stratejik bir tercih olduğu öngörülmüştür.

Ergenlerin öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeylerine helikopter ebeveyn tutumunun etkisinin incelenmesini amaçlayan bu araştırmanın örneklemini yaşları 14 ile 18 (Ort. = 16.01±1.28) arasında değişen 107'si (% 24) erkek ve 338'i (% 76) kadın olmak üzere toplam 445 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların annelerinin yaş ortalaması 41.03±6.05, babalarının yaş ortalaması 44.16±6.90'dır. Katılımcıların 75'i (% 16.9) tek çocuk, 117'si (% 26.3) 2 kardeş, 166'sı (% 37.3) 3 kardeş ve 87'si (% 19.6) 4 kardeştir. Katılımcıların 186'sı (% 41.8) ilk çocuk, 162'si (% 36.4) 2. çocuk, 65'i (% 14.6) 3. çocuk ve 32'si (% 7.2) 4. çocuktur. Katılımcıların annelerinin 189'u (% 42.5) ilkököl, 121'i (% 27.2) ortaokul, 104'ü (% 23.4) lise ve 31'i (% 7.0) üniversite mezunudur. Katılımcıların babalarının 79'u (% 17.8) ilkököl, 89'u (%20.0) ortaokul, 191'i (% 42.9) lise ve 86'sı (% 19.3) üniversite mezunudur. Katılımcıların 107'nin (% 24.0) annesi çalışmaktadır ve 338'nin (% 76.0) annesi çalışmamaktadır. Katılımcıların 379'unun (% 85.2) babası çalışmakta ve babası 66'sının (% 14.8) çalışmamaktadır. Katılımcıların 325'i (% 73.0) çekirdek ailede ve 120'si (% 27.0) geniş ailede yaşamaktadır.

1.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, ergenlerin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumlarının, öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla dört veri toplama aracı kullanılmıştır. *Kişisel Bilgi Formu*, katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi gibi demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu form, örneklemin tanımlayıcı istatistiklerle analiz edilebilmesine ve değişkenler arası ilişkilerde kontrol edilebilecek demografik faktörlerin belirlenmesine olanak sağlamıştır. *Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumu Ölçeği*, bireylerin ebeveynlerinin davranışlarını ne ölçüde müdahaleci, aşırı kontrol edici ya da koruyucu olarak algıladıklarını değerlendirmek üzere kullanılmıştır. *Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği*, bireylerin stresli yaşam olayları karşısında psikolojik dayanıklılık gösterme düzeylerini belirlemek amacıyla tercih edilmiştir. Psikolojik sağlamlık, ergenlik döneminde stresle başa çıkma ve uyum sağlama becerilerinin temel bir göstergesi olduğundan, bu değişkenin ölçülmesi araştırmanın hedefleriyle doğrudan ilişkilidir. *Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu*, bireylerin kendilerine karşı şefkatli, anlayışlı ve kabullenici tutum geliştirme düzeylerini değerlendirmek için kullanılmıştır. Ebeveyn tutumlarının öz-şefkat üzerindeki etkisini değerlendirmek açısından bu ölçek anlamlı veriler sağlamıştır.

1.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu form katılımcıların yaş, cinsiyet, ailede çocuk sayısı, doğum sırası, anne babanın yaşı, eğitim durumu ve mesleği, aile yapısı, ekonomik durumlarını kapsayan demografik değişkenlerin elde edilmesi amacıyla uygulanmıştır.

1.2.2. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumu Ölçeği (AHETÖ)

Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği, bireylerin anne ve babalarına yönelik helikopter ebeveynlik algılarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş ve Yılmaz (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, kabul/ilgi ve denetim boyutları çerçevesinde demokratik, ihmalkâr, otoriter ve hoşgörülü ebeveyn tutumlarını ölçmeye yöneliktir. Dört alt boyuttan oluşan bu ölçek, 4'lü Likert tipi bir derecelendirme sistemiyle toplam 21 madde içermektedir. Alt boyutlar şu şekilde sınıflandırılmıştır: "Temel güvenle ilişkili helikopter ebeveyn tutumu", "Duygusal ve kişisel alanlara müdahale eden helikopter tutumu", "Akademik başarıya yönelik helikopter yaklaşımı" ve "Etik ve ahlaki değerlere müdahil helikopter tutumu". Ölçek, anne ve baba figürlerine yönelik olarak ayrı ayrı uygulanmakta ve değerlendirme yapılmaktadır. Her bir bölümden alınabilecek minimum puan 21, maksimum puan ise 84'tür. Ölçekte olumsuz ya da ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Güvenirlilik analizlerine göre, Algılanan Helikopter Anne Ölçeği'nin iç tutarlık katsayısı .85 olarak belirlenmiş, alt boyutlarının güvenirliliği ise .79 ile .83 arasında değişmiştir. Benzer şekilde, Algılanan Helikopter Baba Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayısı .83 olup, alt boyutlara ait değerler .76 ile .83 arasında farklılık göstermektedir. Yapılan bu çalışma kapsamında yeniden iç tutarlık analizleri gerçekleştirildiğinde toplam ölçek iç tutarlılık katsayısının .85 olduğu ve yüksek cronbach alfa katsayısına sahip olduğu saptanmıştır. yapılan analizler, araştırmanın amacına uygun ölçeğin güvenilir ve istikrarlı sonuçlar verdiğini ortaya koymuştur.

1.2.3. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerini değerlendirmek amacıyla Smith ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen ölçek, Doğan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Toplam 6 maddeden oluşan bu ölçeğin amacı, 5 dereceli Likert tipi bir yapıdadır. Cevap seçenekleri "Hiç katılmıyorum" (1 puan) ile "Tamamen katılıyorum" (5 puan) arasında sıralanmaktadır. Ölçekten elde edilen puanlar arttıkça bireyin psikolojik dayanıklılık seviyesinin de yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Doğan'ın yaptığı geçerlik ve güvenirlilik çalışması sonucunda, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .83 olarak bulunmuş, cronbach alfa değeri ise .81 olarak rapor edilmiştir. Yapılan bu araştırma kapsamında yeniden iç tutarlık analizleri gerçekleştirildiğinde; cronbach alfa değerinin .84 olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, ölçeğin bu çalışma kapsamında güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermiştir.

1.2.4. Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu

Yıldırım ve Sarı (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu, toplamda 11 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin psikometrik yeterliliğini değerlendirmek amacıyla yapı geçerliliği, ölçüt bağıntılı geçerlilik, iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenirliliği gibi istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda ölçeğin tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu ve bu yapının iki alt bileşeni içerdiği belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile elde edilen faktör yapısının geçerliliği desteklenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .75 olarak saptanmıştır. Bu araştırma kapsamında yeniden yapılan iç tutarlık analizlerinde cronbach alfa değeri .78 olarak saptanmıştır ve bu değer, bu çalışma kapsamında ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

1.3. İşlem/Prosedür

Araştırmaya başlamadan önce üniversiteden 15.02.2024 tarihli ve 2024/039 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğünden araştırmanın yapılacağına ilişkin resmi onayların alınmasının ardından Kasım 2023-Mayıs 2024 tarihleri arasında veri toplama süreci

gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları, araştırmanın temel hedefleri ve yöntemi hakkındaki bilgiler okul yöneticilerine ve öğretmenlere detaylı olarak anlatılmıştır. Öğretmenler aracılığı ile ergenlerle görüşülerek araştırmaya dahil olma konusunda istekli öğrenciler belirlenmiştir. Verilerin toplanmasında çalışma grubuna ölçüm araçları yüzyüze uygulanmıştır. Ergenlere cevaplarının gizli kalacağı, isim yazmalarına gerek olmadığı, kendilerine uygulanan veri toplama araçlarına ilişkin sonuçların yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı açıklanmıştır. Ölçeklerin zeka, yetenek testleri gibi kişisel bir değerlendirmeyi içermediği, sadece çalışma kapsamında amaçlanan kriterlerin değerlendirileceği belirtilerek, samimi ve gerçekçi cevaplar vermeleri istenmiştir.

2. Bulgular

Helikopter ebeveynlik (anne) ortalaması 43.62 ± 9.93 , helikopter ebeveynlik (baba) ortalaması 41.36 ± 9.26 , psikolojik sağlamlık ortalaması 17.39 ± 5.13 ve öz şefkat ortalaması ise 30.88 ± 8.16 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada yer alan değişkenlerin çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 arasında değiştiği görülmüştür. Bu sonuçlar verinin normallik sayılsını karşıladığını göstermektedir. Bulgular Tablo 1’te sunulmuştur.

Tablo 1. Helikopter Ebeveynlik (Anne), Helikopter Ebeveynlik (Baba), Psikolojik Sağlamlık ve Öz Şefkat Ölçeklerine ilişkin Değerler

	En Düşük	En Yüksek	Ort.	S	Çarpıklık	Basıklık
Helikopter Ebeveynlik (Anne)	21.00	76.00	43.62	9.93	.324	-.076
Helikopter Ebeveynlik (Baba)	21.00	76.00	41.36	9.26	.370	.237
Psikolojik Sağlamlık	6.00	30.00	17.39	5.13	.041	-.036
Öz Şefkat	11.00	55.00	30.88	8.16	.095	-.148

Cinsiyete göre anne ve babadan algılanan helikopter ebeveynlik, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla, her bir değişken için bağımsız örneklem t testi ayrı ayrı uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, incelenen tüm değişkenlerde erkek katılımcıların puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Bulgular Tablo 2’te sunulmuştur.

Tablo 2. Anne ve Babadan Algılanan Helikopter Ebeveynlik Düzeyleri, Psikolojik Sağlamlık ve Öz Şefkat Düzeylerinin Cinsiyete göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		t	P
					Alt sınır	Üst Sınır		
Helikopter Ebeveynlik (Anne)	Kadın	338	43.03	9.56	-4.62	-.31	-2.247	.025
	Erkek	107	45.50	10.84				
Helikopter Ebeveynlik (Baba)	Kadın	338	40.75	8.92	-4.54	-.53	-2.481	.013
	Erkek	107	43.29	10.09				
Psikolojik Sağlamlık	Kadın	338	16.75	5.06	-3.73	-1.55	-4.747	.000
	Erkek	107	19.39	4.86				
Öz Şefkat	Kadın	338	30.31	8.27	-4.12	-.59	-2.616	.009
	Erkek	107	32.66	7.57				

Anne ve babadan algılanan helikopter ebeveynlik tutumları, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinin ailedeki çocuk sayısına bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği

incelenmiştir. Her bir değişken için dört ayrı tek yönlü ANOVA analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, her dört değişkenin çocuk sayısına göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediğini ortaya koymuştur ($p > .05$). Bulgular Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Anne ve Babadan Algılanan Helikopter Ebeveynlik Düzeyleri, Psikolojik Sağlamlık ve Öz Şefkat Düzeylerinin Çocuk Sayısına göre Kıyaslanması

	Çocuk Sayısı	N	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		F	p
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Helikopter Ebeveynlik (Anne)	Tek Çocuk	75	45.64	9.94	43.35	47.93	2.155	.093
	2 Kardeş	117	44.27	9.34	42.56	45.97		
	3 Kardeş	166	43.13	9.73	41.64	44.62		
	4 Kardeş	87	41.97	10.82	39.66	44.27		
	Toplam	445	43.62	9.93	42.70	44.55		
Helikopter Ebeveynlik (Baba)	Tek Çocuk	75	42.04	8.94	39.98	44.10	1.128	.337
	2 Kardeş	117	42.30	8.81	40.69	43.91		
	3 Kardeş	166	41.06	9.03	39.68	42.44		
	4 Kardeş	87	40.10	10.48	37.87	42.34		
	Toplam	445	41.36	9.26	40.50	42.23		
Psikolojik Sağlamlık	Tek Çocuk	75	18.19	4.91	17.06	19.32	1.247	.292
	2 Kardeş	117	17.71	4.74	16.84	18.58		
	3 Kardeş	166	16.96	5.38	16.13	17.78		
	4 Kardeş	87	17.09	5.31	15.96	18.22		
	Toplam	445	17.39	5.13	16.91	17.87		
Öz Şefkat	Tek Çocuk	75	31.72	8.05	29.87	33.57	.470	.703
	2 Kardeş	117	30.88	7.96	29.42	32.34		
	3 Kardeş	166	30.40	8.22	29.14	31.66		
	4 Kardeş	87	31.06	8.47	29.25	32.86		
	Toplam	445	30.88	8.16	30.12	31.64		

Bu çalışmada, bireylerin doğum sırasına göre anne ve babadan algılanan helikopter ebeveynlik tutumları, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı dört ayrı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Analizler sonucunda, yalnızca anneden algılanan helikopter ebeveynlik düzeylerinde doğum sırası grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu

belirlemek amacıyla yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, dördüncü doğan bireylerin annelerinden algıladıkları helikopter ebeveynlik düzeyinin, birinci ve ikinci doğan bireylerin algıladıkları düzeylerden anlamlı derecede daha düşük olduğu saptanmıştır ($p < .05$). Diğer yandan, babadan algılanan helikopter ebeveynlik, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeyleri açısından doğum sırasına göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > .05$). Bulgular Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Anne ve Babadan Algılanan Helikopter Ebeveynlik Düzeyleri, Psikolojik Sağlamlık ve Öz Şefkat Düzeylerinin Doğum Sırasına göre Kıyaslanması

	Doğum Sırası	n	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		F	p
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Helikopter Ebeveynlik (Anne)	İlk Çocuk	186	44.45	9.84	43.02	45.87	3.266	.021
	2. Çocuk	162	43.76	9.82	42.24	45.28		
	3. Çocuk	65	43.43	10.59	40.81	46.06		
	4. Çocuk	32	38.56	8.42	35.53	41.60		
	Toplam	445	43.62	9.93	42.70	44.55		
Helikopter Ebeveynlik (Baba)	İlk Çocuk	186	42.02	9.27	40.68	43.36	2.180	.090
	2. Çocuk	162	41.38	9.06	39.97	42.78		
	3. Çocuk	65	41.37	9.84	38.93	43.81		
	4. Çocuk	32	37.50	8.52	34.43	40.57		
	Toplam	445	41.36	9.26	40.50	42.23		
Psikolojik Sağlamlık	İlk Çocuk	186	17.99	4.88	17.28	18.70	1.792	.148
	2. Çocuk	162	16.88	5.10	16.09	17.67		
	3. Çocuk	65	16.75	5.44	15.41	18.10		
	4. Çocuk	32	17.78	5.83	15.68	19.88		
	Toplam	445	17.39	5.13	16.91	17.87		
Öz Şefkat	İlk Çocuk	186	31.03	8.21	29.84	32.22	.234	.872
	2. Çocuk	162	30.98	8.37	29.68	32.28		
	3. Çocuk	65	30.09	7.71	28.18	32.00		
	4. Çocuk	32	31.06	7.93	28.20	33.92		
	Toplam	445	30.88	8.16	30.12	31.64		

Annelerin eğitim düzeyine göre bireylerin annelerinden ve babalarından algıladıkları helikopter ebeveynlik tutumları ile psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı dört ayrı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur ($p < .05$). Bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için uygulanan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testleri sonucunda, annesi ilkökul mezunu olan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin, annesi lise ve üniversite mezunu olan bireylerle karşılaştırıldığında anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, annesi ilkökul mezunu olan bireylerin öz şefkat düzeylerinin, annesi üniversite mezunu olan bireylerin öz şefkat düzeylerinden anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p < .05$). Bununla birlikte, annelerinin eğitim düzeyine göre anneden ve babadan algılanan helikopter ebeveynlik düzeylerinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p > .05$). Bulgular Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Anne ve Babadan Algılanan Helikopter Ebeveynlik Düzeyleri, Psikolojik Sağlamlık ve Öz Şefkat Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine göre Kıyaslanması

	Anne Eğitim	n	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		F	p
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Helikopter Ebeveynlik (Anne)	İlkokul	189	44.01	9.84	42.60	45.42	.784	.503
	Ortaokul	121	42.45	9.69	40.71	44.20		
	Lise	104	44.05	9.63	42.18	45.92		
	Üniversite	31	44.42	12.23	39.93	48.91		
	Toplam	445	43.62	9.93	42.70	44.55		
Helikopter Ebeveynlik (Baba)	İlkokul	189	41.75	8.98	40.46	43.04	.274	.844
	Ortaokul	121	40.81	9.16	39.16	42.46		
	Lise	104	41.21	9.27	39.41	43.01		
	Üniversite	31	41.71	11.48	37.50	45.92		
	Toplam	445	41.36	9.26	40.50	42.23		
Psikolojik Sağlamlık	İlkokul	189	16.39	5.29	15.63	17.15	5.977	.001
	Ortaokul	121	17.71	4.79	16.85	18.57		
	Lise	104	18.07	4.93	17.11	19.03		
	Üniversite	31	19.97	4.85	18.19	21.75		
	Toplam	445	17.39	5.13	16.91	17.87		
Öz Şefkat	İlkokul	189	29.95	8.52	28.73	31.17	2.784	.040
	Ortaokul	121	31.45	7.14	30.17	32.74		
	Lise	104	30.88	8.23	29.28	32.49		
	Üniversite	31	34.23	8.72	31.03	37.42		
	Toplam	445	30.88	8.16	30.12	31.64		

Babaların eğitim düzeyine göre bireylerin annelerinden ve babalarından algıladıkları helikopter ebeveynlik tutumları, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı dört ayrı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinde gruplar arasında anlamlı istatistiksel farklar olduğunu ortaya koymuştur ($p < .05$). Farkların hangi gruplar arasında meydana geldiğini belirlemek için uygulanan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, ilkokul mezunu babaların çocuklarının psikolojik sağlamlık düzeylerinin, lise mezunu babaların çocuklarına göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Benzer şekilde, ilkokul mezunu babaların çocuklarının öz şefkat düzeylerinin, üniversite mezunu babaların çocuklarının düzeylerinden anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Ancak diğer iki değişken açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$). Bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Anne ve Babadan Algılanan Helikopter Ebeveynlik Düzeyleri, Psikolojik Sağlamlık ve Öz Şefkat Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine göre Karşılaştırılması

	Baba Eğitim	n	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		F	P
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Helikopter Ebeveynlik (Anne)	İlkokul	79	44.97	7.64	43.26	46.69	.778	.507
	Ortaokul	89	42.72	11.10	40.38	45.06		
	Lise	191	43.40	10.04	41.96	44.83		
	Üniversite	86	43.83	10.26	41.63	46.03		
	Toplam	445	43.62	9.93	42.70	44.55		
Helikopter Ebeveynlik (Baba)	İlkokul	79	42.92	7.03	41.35	44.50	1.647	.178
	Ortaokul	89	40.10	10.00	37.99	42.21		
	Lise	191	40.95	9.37	39.61	42.29		
	Üniversite	86	42.16	9.91	40.04	44.29		
	Toplam	445	41.36	9.26	40.50	42.23		
Psikolojik Sağlamlık	İlkokul	79	15.94	5.52	14.70	17.17	2.835	.038
	Ortaokul	89	17.33	4.80	16.32	18.34		
	Lise	191	17.88	4.79	17.20	18.56		
	Üniversite	86	17.70	5.63	16.49	18.91		
	Toplam	445	17.39	5.13	16.91	17.87		
Öz Şefkat	İlkokul	79	28.70	7.48	27.02	30.37	3.169	.024
	Ortaokul	89	30.30	7.51	28.72	31.89		
	Lise	191	31.43	8.56	30.21	32.65		
	Üniversite	86	32.24	8.18	30.49	34.00		
	Toplam	445	30.88	8.16	30.12	31.64		

Annelerin çalışma durumuna göre bireylerin annelerinden ve babalarından algıladıkları helikopter ebeveynlik tutumları, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı, dört ayrı bağımsız grup için uygulanan t testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları, tüm değişkenler için gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya koymuştur ($p > .05$). Bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Anne ve Babadan Algılanan Helikopter Ebeveynlik Düzeyleri, Psikolojik Sağlamlık ve Öz Şefkat Düzeylerinin Anne Çalışma Durumuna göre Kıyaslanması

	Anne Çalışma Durumu	n	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		t	P
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Helikopter Ebeveynlik (Anne)	Çalışmıyor	338	43.16	9.81	-4.09	.23	-1.760	.079
	Çalışıyor	107	45.09	10.21				
Helikopter Ebeveynlik (Baba)	Çalışmıyor	338	41.19	9.25	-2.75	1.29	-.707	.480
	Çalışıyor	107	41.92	9.34				
Psikolojik Sağlamlık	Çalışmıyor	338	17.22	5.19	-1.81	.42	-1.220	.223
	Çalışıyor	107	17.92	4.94				
Öz Şefkat	Çalışmıyor	338	30.59	8.36	-2.95	.61	-1.295	.196
	Çalışıyor	107	31.77	7.47				

Baba çalışma durumu göz önünde bulundurularak, bireylerin annelerinden ve babalarından algıladıkları helikopter ebeveynlik tutumları, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinde herhangi bir anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaçla, dört ayrı bağımsız grup için t testi uygulanmıştır. Elde edilen analiz bulguları, her dört değişken bakımından gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir ($p > .05$). Bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Anne ve Babadan Algılanan Helikopter Ebeveynlik Düzeyleri, Psikolojik Sağlamlık ve Öz Şefkat Düzeylerinin Baba Çalışma Durumuna göre Kıyaslanması

	Baba Çalışma Durumu	n	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		T	p
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Helikopter Ebeveynlik (Anne)	Çalışmıyor	66	42.03	9.79	-4.47	.73	-1.415	.158
	Çalışıyor	379	43.90	9.94				
Helikopter Ebeveynlik (Baba)	Çalışmıyor	66	40.44	9.08	-3.51	1.34	-.878	.380
	Çalışıyor	379	41.53	9.30				
Psikolojik Sağlamlık	Çalışmıyor	66	16.53	5.51	-2.35	.34	-1.475	.141
	Çalışıyor	379	17.54	5.05				
Öz Şefkat	Çalışmıyor	66	30.08	8.59	-3.08	1.20	-.863	.388
	Çalışıyor	379	31.02	8.09				

Bireylerin anneden ve babadan algıladıkları helikopter ebeveynlik düzeyleri, psikolojik sağlamlık ve öz şefkat düzeylerinde, yaşadıkları aile tipine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaçla dört ayrı bağımsız grup için t testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar,

her dört değişken açısından da gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermiştir ($p > .05$). Bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Anne ve Babadan Algılanan Helikopter Ebeveynlik Düzeyleri, Psikolojik Sağlamlık ve Öz Şefkat Düzeylerinin Aile Tipine göre Kıyaslanması

	Aile Tipi	N	Ort.	S	% 95 Güven Aralığı		T	p
					Alt Sınır	Üst Sınır		
Helikopter Ebeveynlik (Anne)	Çekirdek Aile	325	43.28	9.84	-3.36	.80	1.206	.228
	Geniş Aile	120	44.56	10.14				
Helikopter Ebeveynlik (Baba)	Çekirdek Aile	325	41.09	9.10	-2.95	.94	1.018	.309
	Geniş Aile	120	42.10	9.71				
Psikolojik Sağlamlık	Çekirdek Aile	325	17.53	5.13	-.54	1.61	.971	.332
	Geniş Aile	120	17.00	5.14				
Öz Şefkat	Çekirdek Aile	325	30.71	7.95	-2.32	1.11	-.691	.490
	Geniş Aile	120	31.32	8.74				

Anne ve babadan algılanan helikopter ebeveynlik düzeyleri ile psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat arasındaki ilişkiler, Pearson korelasyon analizi kullanılarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, anne ve babadan algılanan helikopter ebeveynlik tutumları arasında güçlü bir pozitif ve anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, psikolojik sağlamlık ile öz-şefkat arasında da yüksek derecede pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra, anne ve babadan algılanan helikopter ebeveynlik tutumları ile psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat düzeyleri arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir ($p > .05$). Bulgular Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Anne ve Babadan Algılanan Helikopter Ebeveynlik Düzeyleri, Psikolojik Sağlamlık ve Öz Şefkat

Değişkenler	HE Anne	HE Baba	PS
Helikopter Ebeveynlik (Anne)	1		
Helikopter Ebeveynlik (Baba)	.919- .000	1	
Psikolojik Sağlamlık	-.125- .008	-.122- .010	1
Öz Şefkat	-.224- .000	-.178- .000	.581- .000

- $p < .001$.

Ergenlerin öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeylerine algılanan helikopter ebeveyn tutumunun aracı rolünü incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada beş ayrı iki aşamalı doğrusal regresyon analizi yürütülmüştür. Bütün regresyon analizlerinde birinci aşamada psikolojik sağlamlığın duygu düzenleme becerisini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı

görülmektedir ($\beta = .217, p < .001$). İkinci aşamada ise her bir modelde özşefkat ve psikolojik sağlamlık modele eklenmiştir. Aracı değişkeninin test edilebilmesi için aracı değişken ve yordayıcı değişken eş zamanlı olarak regresyon analizine girildiğinde daha önce yordayıcı ve yordanan değişken arasında var olan anlamlı ilişki artık anlamlı olmaktan çıkmalı ya da daha önceki anlamlılık düzeyi azalmalıdır (Çelik, 2022). Sonuçlar incelendiğinde sadece öz-şefkat düzeyinin anlamlı olduğu görülmüştür. Öz-şefkat düzeyinin yeterli olması veya yeterli olmamasına; algılanan helikopter ebeveyn tutumunun aracı rolü olduğu saptanmıştır. Bulgular Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo11. Öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeylerine, algılanan helikopter ebeveyn tutumunun aracı rolü

Model	R	Düzeltilmiş R ²	B	SH	β	t	p	
1	(Sabit)	.217	.043	42.151	3.833		10.996	.000
	Psikolojik Sağlamlık		.123	.036	.217	3.418	.001	
2	(Sabit)	.270	.065	39.425	3.936		10.017	.000
	Psikolojik Sağlamlık		.113	.036	.200	3.165	.002	
	Özşefkat		.279	.109	.162	2.559	.011	

3.Tartışma

Bu çalışmada ergenlerin öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile algılanan helikopter ebeveyn tutumu arasındaki ilişki cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, aile tipi, anne-baba çalışma durumu, doğum sırası, ailedeki çocuk sayısı değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, algılanan helikopter ebeveynlik düzeyleri ile ergenlerin psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat düzeyleri arasında anlamlı ve negatif yönlü ilişki vardır. Bu sonuç, aşırı korumacı ve müdahaleci ebeveynlik biçimlerinin ergenin içsel dayanıklılığını ve kendine karşı merhamet geliştirme kapasitesini olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir. Helikopter ebeveynlik, çocukların özerkliklerini sınırlamakta; hata yapma, sorun çözme ve duygusal esneklik geliştirme fırsatlarını azaltarak psikolojik dayanıklılığı zayıflatabilmektedir (Nie vd., 2023, s. 1485).

Öz-şefkat, bireyin başarısızlık anlarında kendine karşı kabul, anlayış ve şefkat geliştirmesini ifade ederken; helikopter ebeveynlik tutumları çocuğun kendilik algısını dışsal başarıya ve ebeveyn onayına koşullayabilir. Bu durum, bireyin kendini yargılamasına ve öz-şefkat düzeyinin düşmesine neden olabilir (Athanasakou vd., 2020, s. 218). Ebeveynin aşırı kontrol edici tutumu, ergenin benlik değerini bağımsız bir birey olarak inşa etmesini zorlaştırmakta ve içsel kaynaklara duyulan güveni sarsmaktadır. Bu da hem psikolojik sağlamlıkta hem de öz-şefkate düşüşe yol açabilmektedir (Desimpelaere vd., 2023, s. 3682). Bulgular aynı zamanda psikolojik sağlamlık ile öz-şefkat arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, literatürde sıklıkla vurgulanan “öz-şefkatin dayanıklılığı destekleyen bir koruyucu faktör olduğu” görüşünü desteklemektedir (Luo vd., 2021, s. 2866). Öz-şefkatli bireyler stresli yaşam olaylarına karşı daha dirençlidirler ve içsel kaynaklarını daha etkili kullanabilmektedirler (Bluth vd., 2016, s. 1099). Sonuç olarak, helikopter

ebeveyn tutumları ergenin psikososyal gelişiminde kritik öneme sahip olan psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat gibi yapıları olumsuz etkilediği söylenebilir. Bu bulgular, ebeveynlerin çocuklarına yönelik destekleyici ancak özerklik tanıyan bir tutum benimsemelerinin önemini ortaya koymakta; hem aile temelli psikoeğitim programlarının hem de ergenlere yönelik öz-şefkat ve dayanıklılık odaklı psikolojik destek müdahalelerinin gerekliliğine işaret etmektedir.

Araştırma sonuçları, anne ve babadan algılanan helikopter ebeveynlik düzeylerinin, ergen bireylerin psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat düzeyleri üzerinde cinsiyete göre farklı etkiler yarattığını ortaya koymuştur. Özellikle erkek ergenlerin, helikopter ebeveyn tutumlarını daha olumsuz algıladıkları ve bu tutumların onların psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat düzeyleri üzerinde daha belirgin olumsuz etkiler yarattığı gözlenmiştir. Bu bulgu, toplumsal cinsiyet rollerinin bireylerin ebeveyn tutumlarını algılamalarında ve bu algıların psikolojik yansımalarında etkili olduğunu düşündürmektedir. Erkek çocuklara, kültürel bağlamda daha fazla özerklik, bağımsızlık ve girişkenlik beklentisi yüklenmesi; ebeveynin müdahaleci veya aşırı koruyucu davranışlarını daha baskılayıcı ve sınırlayıcı olarak algılamalarına neden olabilmektedir (Buchanan & LeMoyne, 2020, s. 3-9). Bu durum, psikolojik sağlamlıklarını zayıflatmakta ve stresle başa çıkmada öz düzenleme becerilerini sekteye uğratabilmektedir. Ayrıca, erkeklerin toplumsal olarak duygusal ifadelerini bastırmaları gerektiği yönündeki normatif beklentiler, öz-şefkat geliştirmelerini engelleyebilmektedir (Bluth vd., 2016, 1102). Öte yandan, kız ergenlerin helikopter ebeveyn tutumlarını daha az tehdit edici biçimde algıladıkları; bakım veren ebeveynin özellikle anne olduğunda, aşırı ilginin duygusal destek olarak yorumlanabildiği görülmektedir. Bu durum kızların psikolojik sağlamlık düzeylerinin erkeklere göre daha az etkilenmesine neden olabilir. Ayrıca, kız ergenlerin duygusal farkındalık ve kendine karşı anlayış geliştirme eğilimlerinin daha yüksek olması, öz-şefkat düzeylerinde görece daha olumlu sonuçlar oluşturabilmektedir (Cleare vd., 2019, s. 512). Bu bulgular, helikopter ebeveynlik ile psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat arasındaki ilişkilerin cinsiyet bağlamında değerlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Gelişimsel açıdan, ebeveynlik tutumlarının bireysel ve kültürel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılması gerektiği anlaşılmaktadır. Özellikle erkek çocukların özerklik ve duygusal ifade becerilerinin desteklenmesi, onların hem psikolojik dayanıklılıklarını hem de öz-şefkat kapasitelerini güçlendirebilir.

Araştırma sonuçları, bireylerin ailedeki çocuk sayısına göre anne ve babadan algıladıkları helikopter ebeveynlik düzeylerinin yanı sıra, bu algıların psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat düzeylerine etkilerinin farklılaştığını ortaya koymuştur. Özellikle tek çocuk olan bireylerin, ebeveynlerinden daha yüksek düzeyde helikopter tutum algıladıkları; buna karşılık psikolojik sağlamlıklarının ve öz-şefkat düzeylerinin çok çocuklu ailelerden gelen bireylere kıyasla daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bu durum, tek çocuklara yönelik ebeveyn ilgisinin daha yoğun ve müdahaleci olabileceğini, bunun da bireysel gelişim üzerinde baskılayıcı bir etki yaratabileceğini düşündürmektedir.

Tek çocuklu ailelerde, ebeveynlerin tüm kaynaklarını ve dikkatlerini tek bir çocuğa yönlendirmeleri, çocuğun aşırı korunmasına ve sınırlandırılmasına yol açabilir. Bu tür helikopter ebeveynlik davranışları, çocuğun risk alma, problem çözme ve bağımsız hareket etme becerilerini zayıflatabilir (Buchanan & LeMoyne, 2020, s. 3-11). Dolayısıyla, bu bireylerin psikolojik dayanıklılıkları sınırlanabilir ve içsel başa çıkma mekanizmaları yeterince gelişemeyebilir. Ayrıca, öz-şefkat düzeylerinde de düşüş gözlenebilir; çünkü bireyler kendi hatalarını tolere etmekte zorlanabilir, mükemmeliyetçi yaklaşımlar geliştirebilirler (Dumka vd., 2020, s. 8). Buna karşılık, çok çocuklu ailelerde ebeveyn ilgisi daha paylaşılmış durumda olduğundan, çocukların daha erken yaşlarda özerklik geliştirdikleri, hata yaparak öğrenmeye daha fazla fırsat buldukları ve kardeş ilişkileri yoluyla empati ve sosyal dayanışma becerilerinin geliştiği bildirilmektedir (Whiteman vd., 2007, s. 964). Bu tür sosyal deneyimler, bireylerin hem psikolojik sağlamlıklarını

artırmakta hem de kendilerine yönelik daha şefkatli ve kabullenici bir tutum geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. monjero

Bu bağlamda, ailedeki çocuk sayısı, helikopter ebeveynlik algısının etkilerini doğrudan etkileyen önemli bir demografik değişken olarak değerlendirilmektedir. Özellikle tek çocuk yetiştiren ailelerde, ebeveynlerin denetim ve müdahale dozunu dengelemeleri; çocuğun bağımsızlık, sorumluluk ve öz-yeterlik gelişimini desteklemeleri kritik öneme sahiptir.

Araştırma bulguları, bireylerin doğum sırasına göre anne ve babadan algıladıkları helikopter ebeveynlik düzeyleri ile psikolojik sağlık ve öz-şefkat düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Özellikle ilk çocukların, ebeveynlerinden daha yüksek düzeyde kontrol ve müdahale içeren helikopter ebeveynlik davranışlarını algıladıkları; buna karşılık son çocukların daha az müdahaleye maruz kaldıkları ve daha yüksek öz-şefkat düzeyleri ile psikolojik sağlık sergiledikleri gözlemlenmiştir. Bu bulgular doğum sırasına dair gelişimsel ve aile içi dinamiklerle tutarlıdır. İlk doğan çocuklar genellikle ebeveynler için yeni deneyimlerin ve beklentilerin odak noktasıdır. Bu nedenle ebeveynler ilk çocuklarına karşı daha koruyucu, kontrol edici ve müdahaleci davranabilmektedirler (Dumka vd., 2020, s. 4). Bu durum, ilk çocuklarda daha yüksek helikopter ebeveynlik algısına ve buna bağlı olarak daha düşük psikolojik sağlık ve öz-şefkat düzeylerine yol açabilmektedir. Ebeveyn müdahalesi çocuğun kendi kararlarını verme, hata yapma ve sorumluluk alma gibi bireysel gelişim fırsatlarını sınırlandırabilir (Padilla-Walker & Nelson, 2012, s. 1179). Öte yandan, son doğan çocuklar genellikle daha gevşek ebeveynlik tutumlarıyla karşılaşmakta, kardeşlerin varlığı sayesinde daha fazla sosyal etkileşim ve destek deneyimi yaşayabilmektedirler. Bu çocuklar ebeveynlerinin öğrenilmiş deneyimlerinden faydalanarak daha esnek bir büyüme ortamında gelişmektedirler. Bu da onların hem psikolojik dayanıklılıklarını hem de kendilerine karşı daha şefkatli bir yaklaşım geliştirmelerini destekleyebilmektedir (Whiteman vd., 2007, s. 965). Ortanca çocukların ise bazen “görünmez çocuk” konumunda algılanabildiği, bu nedenle ebeveyn ilgisinden yoksun kalma ya da dengeyi sağlamak adına daha bağımsız bireyler olarak gelişme eğiliminde oldukları belirtilmektedir. Bu çocuklar, öz-şefkat açısından daha değişken düzeyler sergileyebilmekte, ancak müdahalenin azlığı nedeniyle psikolojik sağlık düzeyleri daha dengeli olabilmektedir (Yılmaz, 2020, s. 136). Bu veriler, doğum sırasının sadece aile içi rollerle değil, aynı zamanda bireyin psikolojik gelişimi üzerindeki etkileriyle de dikkate alınması gereken önemli bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır. Ebeveynlerin, çocukların doğum sırasına bağlı olarak gösterdikleri tutumları dengelemeleri ve her çocuğun özerklik gelişimini destekleyecek yaklaşımlar benimsemeleri gerekmektedir.

Araştırma bulgularına göre, baba eğitim düzeyi arttıkça çocukların algıladığı helikopter ebeveynlik düzeyinde anlamlı bir artış gözlemlenmiştir. Bu durum, yüksek eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının yaşamlarına daha müdahil, yönlendirici ve kontrol edici bir ebeveynlik tarzı sergileyebileceğini düşündürmektedir. Nitekim eğitim düzeyi yüksek ebeveynler, çocuklarının akademik ve sosyal başarısını doğrudan kendi ebeveynlik becerilerinin bir yansıması olarak değerlendirme eğilimindedir (Segrin vd., 2015, s. 472). Bu nedenle bu tür ebeveynler, çocuklarının hata yapma olasılığını azaltmak adına aşırı koruyucu ve müdahaleci davranışlar sergileyebilirler. Baba eğitim düzeyinin artışıyla birlikte öz-şefkat düzeyinin düşmesi ve psikolojik sağlamlığın azalması, bu kontrolcü tutumların çocukta özerklik gelişimini sınırladığını ve bireysel baş etme becerilerini zayıflatabileceğini göstermektedir. Özellikle baba figürünün otoriteyle daha fazla ilişkilendirildiği kültürel bağlamlarda, bu tür müdahaleci davranışların

psikolojik esnekliği zedeleyebileceği ifade edilmektedir (Padilla-Walker & Nelson, 2012, s. 1180).

Anne eğitim düzeyine göre yapılan değerlendirmede ise, ilkökul mezunu annelerin çocuklarında daha düşük düzeyde helikopter ebeveynlik algısı, buna karşılık daha yüksek düzeyde öz-şefkat ve psikolojik sağlamlık düzeyi tespit edilmiştir. Bu sonuç, daha düşük eğitim düzeyine sahip annelerin çocuklarının yaşamlarına daha az müdahale ederek onlara daha fazla duygusal özgürlük tanıdıkları ve bireysel dayanıklılıklarının gelişimine katkı sağladıkları biçiminde yorumlanabilir. Duygusal sıcaklık ve kabullenici ebeveynlik tarzı, öz-şefkatin gelişimi için önemli bir zemin oluşturur (Neff & McGehee, 2010, s. 226). Dolayısıyla eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin daha müdahaleci ve başarı odaklı bir ebeveynlik tarzı sergileyebileceği; bu durumun da çocuklarda öz-şefkatin azalmasına ve psikolojik sağlamlığın zayıflamasına yol açabileceği söylenebilir. Buna karşılık, daha düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin sergilediği daha kabul edici ve gevşek kontrol içeren ebeveynlik biçimi, bireyin içsel şefkat geliştirmesine ve stresle daha esnek baş etmesine olanak sağlayabilir.

Bu çalışmada, ilkökul mezunu anne ve babaların çocuklarının psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat düzeylerinin, lise ve üniversite mezunu ebeveynlere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, ebeveyn eğitim düzeyinin doğrudan çocuk üzerindeki etkileri kadar, sosyal ve duygusal etkileşim tarzının da belirleyici olabileceğine işaret etmektedir.

Düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin, daha az akademik yönelimli ve başarı odaklı beklentilere sahip olabildikleri; bu nedenle çocuklarına yönelik daha kabul edici, hatalara müsamahalı ve duygusal olarak daha açık bir ortam sunabilir. Özellikle öz-şefkat düzeyi açısından bu yaklaşım, çocuğun kendi hatalarını tolere edebilmesi, kendine karşı merhamet geliştirmesi ve ortak insanlık hissini içselleştirmesi bakımından olumlu bir etkiye sahiptir (Bluth vd., 2016, s. 1099). Güncel yapılan bir çalışmada, ebeveynin duygusal sıcaklık ve destekleyici iletişim tarzının ergenlerin öz-şefkat gelişimini anlamlı şekilde desteklediği vurgulanmıştır; destekleyici ebeveynlik arttıkça gençlerin şefkatli kendilik tepkileri anlamlı biçimde yükselmiştir (Dreisoerner vd., 2021, s. 22). Bu bağlamda, ilkökul mezunu anne babaların çocuklarına sağladıkları duygusal serbestlik ve modelledikleri hatalardan öğrenmek gibi psikososyal etkenler, çocuklarda psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat düzeylerinin gelişmesine katkıda bulunmuş olabilir. Araştırmanın sonucuyla paralel olarak, düşük eğitim düzeyi ile ilişkilendirilebilecek daha sıcak, destekleyici ve şefkat odaklı ebeveynlik yaklaşımlarının çocukların kendine davranış biçimini şekillendirmede önemli rol oynadığı söylenebilir.

4.Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, bireylerin anne ve babalarından algıladıkları helikopter ebeveynlik tutumlarının psikolojik sağlamlık ve öz-şefkat düzeyleriyle olan ilişkisini inceleyerek, alanyazında sınırlı olarak ele alınan bu üç yapının etkileşimini kapsamlı biçimde değerlendiren nadir çalışmalardan biridir. Literatürde genellikle helikopter ebeveynlik, akademik başarı ya da genel psikolojik iyi oluş bağlamında ele alınırken, bu araştırma, hem öz-şefkat gibi öz-yönelimli duygusal bir beceri hem de bireyin zorluklar karşısındaki direnç kapasitesi olan psikolojik sağlamlıkla ilişkisini birlikte inceleyerek bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır.

Ayrıca çalışmada ebeveynlik algısı hem anne hem baba figürü üzerinden ayrı ayrı değerlendirilmiş ve bu durum ebeveyn rollerinin farklı etkilerini analiz etme açısından önemli bir metodolojik yenilik sağlamıştır. Bununla birlikte, bireysel demografik değişkenlerin (cinsiyet, çocuk sayısı, doğum sırası gibi) helikopter ebeveynlik algısı üzerindeki etkilerinin çok boyutlu olarak değerlendirilmesi, araştırmaya toplumsal bağlamda özgünlük kazandırmıştır.

Bu yönüyle çalışma, sadece bireylerin psikolojik gelişimini anlamada değil, aynı zamanda ebeveynlerin çocuk yetiştirme pratiklerinin uzun vadeli etkilerini değerlendirmede önemli veriler sunmakta; özellikle koruyucu ruh sağlığı, aile içi iletişim, ebeveyn danışmanlığı ve psikoeğitim programları için önemli bir altyapı oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Artır, E. K. (2022). Helikopter ebeveyn tutumu ile yetişen annelerin kendi özyeterlilik inançları ile çocuklarının öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Doktora tezi. Marmara Üniversitesi.
- Athanasakou, D., Karakasidou, E., Pezirkianidis, C., Lakioti, A., ve Stalikas, A. (2020). Selfcompassion in clinical samples: A systematic literature review. *Psychology*, 11, 217-244. doi:10.4236/psych.2020.112015.
- Avcı, S. Ç., ve Güleç, D. (2020).Yeni bir kavram: helikopter ebeveynlik. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 163-168.
- Biehler, K. M., ve Naragon-Gainey, K. (2022). Clarifying the relationship between self-compassion and mindfulness: An ecological momentary assessment study. *Mindfulness*, 13(4), 843-854.
- Bluth, K., Roberson, P. N., Gaylord, S. A., Furot, K. R., Grewen, K. M., Arzon, S., ve Girdler, S. S. (2016). Does self-compassion protect adolescents from stress? *Journal of Child and Family Studies*, 25, 1098-1109.
- Buchanan, T., ve LeMoyné, T. (2020). Helicopter parenting and the moderating impact of gender for university students with ADHD. *International Journal of Disability, Development and Education*. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=EJ1240021>
- Cleare, S., Gumley, A., ve O'Connor, R. C. (2019). Self-compassion, self-forgiveness, suicidal ideation, and self-harm: A systematic review. *Clinical Psychology ve Psychotherapy*, 26(5), 511-530 doi:10.1002/cpp.2372.
- Çelik, F. (2022). Davranışsal iletişim araştırmalarında aracılık testine genel bir bakış. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 49, 392-410 doi:10.52642/susbed.1158738
- Desimpelaere, E. N., Soenens, B., Prinzie, P., Waterschoot, J., Vansteenkiste, M., Morbée, S. ve De Pauw, S. (2023). Parents' stress, parental burnout, and parenting behavior during the covid-19 pandemic: comparing parents of children with and without complex care needs. *Journal of Child and Family Studies*, 32(12), 3681-3696.
- Dreisoerner, A., Junker, N. M., ve Van Dick, R. (2021). The relationship among the components of self-compassion: A pilot study using a compassionate writing intervention to enhance self-kindness, common humanity, mindfulness. *Journal of Happiness Studies*, 22, 21-47.
- Dumka, L. E., Gonzales, N. A., Wheeler, L. A., ve Millsap, R. E. (2020). Parenting self-efficacy and parenting practices over time in Mexican American families. *Journal of Child and Family Studies*. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1007/s10826-009-9333-3>
- Epli, H., Batık, M. V., Çabuker, N. D., ve Çelik, S. B. (2023). Relationship between psychological resilience and parental acceptance-rejection: The mediating role of self-compassion. *Current Psychology*, 42(3), 2167-2175.
- Firoze, H., ve Sathar, S. K. (2018). Impact of parenting styles on adolescent resilience. *Indian Journal of Health and Wellbeing*, 9(7), 937-944.
- Khampirat, B. (2020). The relationship between paternal education, self-esteem, resilience, future orientation, and career aspirations. *Plos One*, 15(12), e0243283.

- LeMoyne, T., ve Buchanan, T. (2011). Does “hovering” matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum*, 31(4), 399-418
- Luo, X., Che, X., Lei, Y., ve Li, H. (2021). Investigating the influence of self-compassion-focused interventions on posttraumatic stress: A systematic review and meta-analysis. *Mindfulness*, 12(12), 2865-2876. doi:10.1007/s12671-021-01732-3
- Neff, K. D., ve McGehee, P. (2010). Self-compassion and psychological resilience among adolescents and young adults. *Self and Identity*, 9(3), 225-240. doi:10.1080/15298860902979307
- Nie, T., Cai, M., ve Chen, Y. (2023). An investigation of helicopter parenting and interpersonal conflict in a competitive college climate. *In Healthcare* (11(10): 1484). MDPI.
- Olsson, A.C., Bonda, L., Burns, M.J., Vella-Brodrick, D.A., Sawyer, S.M. (2003). Adolescent Resilience: A Concept Analysis. *Journal of Adolescence*, 26, 1-11.
- Padilla-Walker, L. M., ve Nelson, L. J. (2012). Black hawk down? Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 35(5), 1177-1190 doi:10.1016/j.adolescence.2012.03.007
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research ve evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). Sage Publications.
- Qiu, Z., Guo, Y., Wang, J., ve Zhang, H. (2022). Associations of parenting style and resilience with depression and anxiety symptoms in chinese middle school students. *Frontiers in Psychology*, 13, 897339.
- Segrin, C., Givertz, M., Swaitkowski, P., ve Montgomery, N. (2015). Overparenting is associated with child problems and a critical family environment. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 470-479.
- Türk, F. ve Waller, G. (2020). Is self-compassion relevant to the pathology and treatment of eating and body image concerns? A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 79, 101856. doi:10.1016/j.cpr.2020.101856
- Vigdal, J. S., ve Brønnick, K. K. (2022). A systematic review of “helicopter parenting” and its relationship with anxiety and depression. *Frontiers in Psychology*, 13, 872981.
- Whiteman, S. D., McHale, S. M., ve Crouter, A. C. (2007). Explaining sibling similarities: Perceptions of sibling influences. *Journal of Youth and Adolescence*, 36(7), 963-972. doi:10.1007/s10964-006-9135-5
- Yıldırım, M., ve Sarı, T. (2018). Öz-şefkat Ölçeği Kısa Formu’nun Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2502-2517.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, H. (2020). Türkiye’de helikopter ebeveynlik eğilimi ve helikopter ebeveynlerin demografik özellikleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(46), 133-160.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Karatay Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulu

Tarih: 15.02.2024

No: 2024/039

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50

2. yazar katkı oranı : %50

Destekleri için araştırmaya dahil olan tüm katılımcılara teşekkür ederiz.